

Zevachim 79 by Rabbi Aharon Sorscher

www.shasilluminated.org For more shiurim on any Masechta go to

דף עט

בענין טעם כעיקר וטעמו וממשו

מין במינו ברובא מין בשאינו מינו בטעמא. עיין תוס' כאן דהוכיח מכאן דטעם כעיקר דאורייתא דמין במינו רק מדאורייתא ברובא ומדרבנן בעינן שישים וא"כ מה שכתב בטעמא ע"כ כוונתו מדאורייתא, עיין שם והביא עוד שיטת הר"י מאורליינש דטעם כעיקר דאורייתא אבל אין בה מלקות משום דהוי עשה. ובדעת הראשונים דטעם כעיקר דרבנן הם מפרשים דכוונת הגמ' הוא כל שהממשות קיים וכדכתבתי לעיל בשם כמה אחרונים. ועיין רשב"א בי' חולין דף צ"ח דכתב דהא דבעינן קרא דטעם כעיקר הוא משום אף דכתיב הטמאים לרבות צירן ורוטבן זה רק כשהוא בעין ולא כשהוא בתערובות, וכן כתב שם בסוף הקטע על שם הראב"ד דכל שטועם אינו בטל משום טעימתו זו היא הכרתו דכתיב חיך אוכל יטעם לו. וברע"א שם חקר בזה אם הא דבעינן טעם כעיקר הוא דבלא זה אמרינן שבטל ברוב או משום דאף בלא זה כל שאין הממשות קיים אין כאן איסור עיין שם באורך.

בענין איסורים מבטלים זה את זה

כשם שמצוות אין מבטלים זו את זו כך איסורים אין מבטלים זה את זה וכו', עיין כל הסוגיא. וצ"ב מהו הסברא דאין מצוות או איסורים מבטלות זה את זה. והחת"ם סופר יורה דעה סי' צ"ו וחי' בפסחים דף קט"ו הביא לזה מדברי הר"ן על נדרים פרק ו' דף נ"ב דביאר שיטת ר' יהודה דמין במינו לא בטל והגמ' מנחות דף כ"ג איתא דשניהם מקרא א' דרשו דקרא כתיב ולקח מדם הפר ומדם השעיר ודם השעיר לא בטל משום דמין במינו ורבנן סברי דאין עולין מבטלין זה את זה. ודעת ר' יהודה דכל דבר שדומה לחבירו אינו מחלישו ומבטלו אלא אדרבא מעמידו ומחזקו, ור' יהודה הולך אחר המין ורבנן הולך אחר השם דאף אם מינם שוים מ"מ זה איסור וזה היתר משא"כ גבי דם שניהם מנוגדים זה לזה. ולכן נחלקו גבי איסורים אם גם זה נקרא שמה שוה ששניהם איסורים או שניהם מצוות ואין שייך ביטול, ולריש לקיש כיון שזה הוא איסור א' וזה אחרת מבטלים זה את זה, אבל ר' אליעזר סובר דכיון דשניהם מצוות או שניהם איסורים אינם מנוגדים זה את זה ולכן לא שייך ביטול.

בענין מצוות מבטלות זו את זו

ונחלקו האחרונים אם לריש לקיש בין איסורים ובין מצוות אין מבטלים זה את זה או דריש לקיש מחלק בין איסורים למצוות. השער אפרים סי' ל' הביא תשובה מהר"י יהודה צונץ דרוצה לברר פלוגתת הטור והרמב"ם אם פסקינן דאיסורים מבטלים זה את זה דהרמב"ם פסק כהלל דמצוות אין מבטלים זו את זו ולכן פסק כר' אליעזר דאיסורים אין מבטלים זו את זו משא"כ הטור פסק כרבנן דמצוות מבטלות זו את זו ולכן פסק כריש לקיש דאיסורים מבטלים זו את זו. אבל הכרתי פלתי סוף סי' צ"ח ביורה דעה הק' דהטור לא פסק כרבנן אלא שפסק שיש ספק אם מצוות מבטלו זו את זו ולכן עבדינן תרווייהו, ובאמת החק יעקב סי' תע"ה ס"ק י' הביא קושיית הבית הלל להיפך דאיך יכול הטור לפסוק דאיסורים מבטלים זו את זו אם לגבי מצוות פסק דהוי ספק. ותי' החק יעקב ועוד אחרונים דרק לר"א מדמינן מצוות לאיסורים אבל לר"ל יש חילוק דמצוות אין מבטלות זו את זו אבל איסורים מבטלים זו את זו, ועיין חת"ם סופר שהבאנו דכתב דהרשב"ם בפסחים סובר כן.

התוס' לעיל דף ע"ח ע"א ד"ה אלא מין הק' דאף אם אמרינן דמצוות מבטלות זו את זו מ"מ הא הוי מין בשאינו מינו ואינו בטל כל שיכול לטעום אותה כמו איסור בהיתר או באיסור אם איסורים מבטלים זה את זה. ותי' תי' א' דחוזק המרירות מבטל טעם מצה, ועיין גרי"ז שלמד כן ברש"י כאן ד"ה הלל כורך "ולא אתי טעם

מרור ומבטל ליה טעם מצה" [ולענ"ד יותר משמע כמו החי' הרשב"א במס' ברכות דף ל"ח שאביא בסמוך]. ובתי' ב' כתב חילוק בין אוכל רק כזית או אוכל יותר, וצ"ע סברת הדבר, וגם הק' הקרן אורה ועוד אחרונים דגם שם באורז ודגן יכול לומר דאוכל רק כזית, ועיין מנחת חינוך שכתב דהוי תי' אחד עם תי' הראשון, ובמנחת סולת העיר מתוס' במנחות שיותר מבואר דהוי תי' ב', אבל צ"ב הסבר התי'. ועיין גליון הש"ס שם שהעיר הרע"א מתוס' פסחים דף קט"ו ד"ה אלא שכתב דגם מצה יכול לבטל טעם מרור, וכן העיר הקרן אורה והמנחת חינוך הנ"ל.

והראשונים כתבו עוד ביאור במצוות מטבילים זו את זו דכל שיש טעם אחר הוי חסרון בהמצוה, עיין רבנו דוד בשם המב"ן בפסחים דף קט"ו דכתב דאין זה ביטול ברוב וכדומה אלא "אכילת מצה שהוא מצוה בטלה ממנו אם אוכל דבר של רשות", ובמהר"ם חלאוה שם כתב "משום מעלת המצוה שתקנו לעשות כל מצוה ומצוה בפני עצמה", והמאירי שם כתב ד"חבוב המצוה מצריך שלא לערב טעם אחר עמו". ועיין חי' הרשב"א ברכות דף ל"ח ע"א דמבואר עוד ביאר דיש חסרון בטעם מצה, ומדמה זה למצה מבושלת ועיין שו"ת בית אפרים אורח חיים סי' ה' בזה. והק' הבית אפרים דא"כ מה השייכות לאיסורים מבטלים זה את זה דהוי ענין של ביטול ברוב. [ולי נראה דלכו"ע בדבר רשות יש חסרון שאין כאן טעם או שחבוב המצוה מצריך שלא לערב טעם אחר, ומחלוקת הלל ורבנן אם כל מצוה נחשב דבר בפני עצמו או דהוי כמו דבר אחד כיון ששניהם מצוות, וזהו אותו מחלוקת אם יש בטול ברוב].

בענין תערובות שיש נ"ט כזיתים של היתר וכזית א' של חלב וכזית א' של דם

הטור סוף סי' צ"ח פסק דקדירה שיש בה נ"ט זיתים של היתר ונפלו בה ב' זיתים א' של דם וא' של חלב כל א' מצטרף עם הנ"ט לבטל חברו. ואח"כ הביא הטור דינא דריש לקיש דאם יש ב' מיני אסורים שנתערבו זה בזה כזית מכל א' כל ב' מינים רבים על הג' ומבטלים אותו, והב"י כתב דאף דהדין השני אינו נוגע לדינא דבלא"ה אסור ומלקות אינו נוגע בזמן הזה מ"מ הטור הביאו דזהו המקור לדין הראשון. והאחרונים נתקשו על הטור דהרמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק י"ח הלכה כ' פסק דאין איסורין מבטלין זו את זו וכו' אליעזר ואף אם דעת הטור לפסוק דלא כהרמב"ם מ"מ הו"ל להביא דעת הרמב"ם, ועיין כרתי ופלתי סוף סי' צ"ח דכתב דאולי הרמב"ם פסק כן משום התראת ספק שמה התראה או משום דאמרינן רואים אבל החוות דעת שם תמה דהרמב"ם מפורש כתב דהוא משום דאין איסורים מבטלים זה את זה. והעבודת הגרשוני סי' ל' כתב דהדין של איסורים מבטלים זה את זה אינו נוגע למעשה היום דליכא מלקות ולכן אין הטור צריך להביא שיטת הרמב"ם, והדין הראשון שהביא אינו תלוי במחלוקת ר"ל ור"א דלכו"ע אינו אוסר דבעינן טעם ואין כאן טעם לא של חלב ולא שם דם, וכן נקט כמה אחרונים. וצ"ע דהתשובת הרא"ש דהוא מקור דין זה הביא מריש לקיש ומשמע דתלוי בהשאלה של איסורים מבטלים זה את זה, ותי' החת"ם סופר סי' צ"ו דזהו רק להראות שיש סברא שבתוספת האיסור יכול לעשות היתר, אבל אין זה תלוי ועיין שם שדייק מדברי הרא"ש עצמו. ולפי הנחה זו יש לעיין אם יש איסור א' עם ב' טעמים אם מצטרפים לבטל זה את זה דאין כאן טעם של א' מהם, והאחרונים הב"ח והדרישה סי' כ"ז והתבואת שור סי' ל"ג כתבו דאם יש ב' טעמים כל שהוא איסור א' אין מבטלים זה את זה, וצ"ע למה הא אין כאן שום טעם, ועיין חזון איש יורה דעה סי' כ"ה ס"ק ז' דטעמים נעלם, ובפרי מגדים בפתיחה לדיני תערובות חלק ג' פרק ה' סוף ד"ה וראיתי וביד יהודה סי' צ"ח בפ' הקצר ס"ק מ"ג כתבו שהוא דרבנן, ועיין בדי השולחן בביאורים סוף סי' צ"ח דהביא מקור לאיסור דרבנן כל שאין טעמים שוה ואיסורים שוה.

אבל הבית יוסף משמע דבעינן להדין של איסורים מבטלים זה את זה וכל שהוא איסור א' אסור מדאורייתא לכו"ע אף אם אין טעמים שוה ואם יש ב' איסורים תלוי בדין של איסורים מבטלים זה את זה. וכן נקט הדגול מרבבה דחולק על הדין של השולחן ערוך דנ"ט היתר וא' חלב וא' דם דלהרמב"ם דסובר אין איסורים מבטלים זה את זה הו"ל להיות אסור. אבל קשה דלא דמי דכאן בעינן טעם וא"א לטעום כל א' מהאיסורים דיש ס' כנגדו. ועיין חי' רבנו חיים הלוי על הרמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק י"ד הלכה ו' דכתב סברא דאף אם ב' הטעמים אינם שוה מ"מ יכול לטעום טעם המעורב בהתשיל, ולכן כל שהוא איסור א' או אם ב' האיסורים מצורפים לענין מלקות מצטרף הטעם המעורב לאסור מדאורייתא, אבל לפי סברא זו עדיין לא בעינן שאיסורים מבטלים זה את זה אלא אדרבא כדי לומר שטעמים טעם מעורב צריך לומר דמצטרפים למלקות. אבל בהלכות תרומות פרק י"ג הלכה ט' כתב הגר"ח דבעינן בטול וכל שאין כאן בטול אמרינן דיכול

לטעום טעם המעורב וכדמשמע בשו"ת הרא"ש (וזהו דעת הב"י והדגול מרובה), אלא שהק' דבטול הוא רק לענין מלקות אבל לענין איסור לא אמרין בטול, וביאר דזהו משום דחסר ההיכי תמצי של בטול כיון דהכל אסור אבל באמת יש ביטול.